

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 3, letnik XXII.

julij 2023

Vsebina

<i>mag. Janja Ravnikar:</i>	Slovo dveh velikih	3
<i>več avtorjev:</i>	Govori na pogrebu dr. Bruna Ravnikarja	6
<i>dr. Rebeka Kunej:</i>	V spomin Mirku Ramovšu (1935 – 2023)	20
<i>mag. Janja Ravnikar:</i>	2. mednarodni folklorni festival Sosedje / beim Nachbarn	24
<i>Ana Valant:</i>	45 let prepletanja FS ISKEAEMECO	25
<i>Tomaž Gantar:</i>	FD Val Piran: Dobrih 60	27
<i>Foto: Jani Pavlin:</i>	dr. Bruno Ravnikar na Jurjevanju v Črnomlju junija 2022	28
<i>Izsek iz svet. spleta:</i>	Mirko Ramovš v Ljubljani februar 2016	28

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:

glavna urednica	mag. Janja Ravnikar
član	Božidar Fabjan
član	Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Levo: dr. Bruno Ravnikar predava kinetografijo na Badiji na letni šoli folklore Jugoslavije v 80-ih letih (*foto: domač arhiv*); desno: Mirko Ramovš na tečaju JSKD leta 2006 (*foto: arhiv GNI pri ZRC SAZU*).

Slovo dveh velikih

Skoraj istočasno sta nas zapustila dva folklorna velikana. Mirko Ramovš je zaspal 19. 5., pogreb je bil 25. 5. na pokopališču Stožice v Ljubljani. Zelo zgodaj zjutraj 3. 6. nas je zapustil moj oče dr. Bruno Ravnikar, pogreb smo imeli 9. 6. na ljubljanskih Žalah. Njuna dela so bila velika in mogoče vseh sploh še ne poznamo. Naprošena sem bila, da v Biltenu objavim vse govore, ki so bili prebrani na pogrebu mojega očeta. Ker na to gledam subjektivno, upam, da je za bralce to sprejemljivo. Navsezadnje je bil Bruno vendarle ustanovitelj ZLTSS-ja. Skozi govore, ki si sledijo po vrsti, kot so bili prebrani, bo tudi najlažje približno razumeti njegovo življenje in delo. Dr. Rebeka Kunej pa nam je pripravila predstavitev Mirkovega življenjskega dela. Sprašujem se, kako to, da sta se odločila oditi praktično skupaj in zapustiti prostor – čemu? Ob njunem velikem folklornem delu bi bilo primerno z vsem spoštovanjem nadaljevati njuno delo na način, kot sta nam ga pokazala, da s tem lepšamo življenje ljudi in ne pozabimo, kako so živeli nekoč, ko še ni bilo mobilnih telefonov in računalniških igrice ter interneta. Mogoče nam nekoč, ob prenasičenosti z navedenim, pride še zelo prav to staro vedenje in znanje.

Vsekakor je zelo pomembno, kako ta stara znanja predstavljamo na odru. Pa tudi, kakšna je takrat naša pojavnost. Ne Bruno ne Mirko se ne bi strinjala, da imajo recimo dekleta na odru nalakirane nohte, kar danes še vedno srečujemo. Dobro se spomnim, ko smo pred kar nekaj leti s Folklorno skupino Emona odšli v tujino na turnejo in smo se kot skupina zafrkavali, da nam je Bruno rekel: »Na festival ste prišli, da zastopate Slovenijo in ne uživat.« Takrat nam je to kot mladim bilo nerazumljivo, saj nam je bilo normalno, da smo prišli na turnejo uživati. Turneja je ponavadi za skupine nagrada za delo in prav je, da se imajo njeni udeleženci lepo, vendar v prvi vrsti drži, da gre takrat skupina zastopati svojo državo, v našem primeru Slovenijo. Tudi, če je to plačljiv festival – nikoli ne vemo, kdo nas kje vidi. Če želimo, da nas bodo država in morebitni sponzorji začeli obravnavati drugače, moramo mi sami najprej v to vložiti svoj trud in resnost. Šele potem lahko od nekoga nekaj pričakujemo. Recimo od države, da bi začela bolj ceniti kulturo in razumeti, kakšne dobrobiti ta človeku prinaša in da bi recimo

predsednica države v svojem govoru ob dnevu državnosti poleg gospodarstva in športa kulturo vsaj omenila. Takrat tudi lahko začnemo zahtevati, da folklorna dejavnost postane za našo državo in sponzorje reprezentativna in enakovredna športu, saj naj bi prva vzpodbujala sodelovanje in prikazala lepoto življenja in ne tekmovalnosti, kot je to v športu. V folklorni dejavnosti in na splošno kulturi tekmovalnost ne sme imeti mesta. To je tudi ena od zahtev CIOFF®-a, da CIOFF® festivali ne smejo biti tekmovalnega značaja, česar se vsi ne držijo.

Želim se vrniti k temi, kako naj se skupina predstavi na turneji oziroma festivalu v tujini. Vedeti moramo namreč, da je od naše skupine, ki gre letos na nek folklorni festival v tujino, odvisno, kdaj bo ta festival zopet želel povabiti slovensko skupino. Če si vzamemo za vzor hrvaške folklorne skupine, lahko v večini primerov vidimo, kako so vedno pripravljene zapeti izven rednega programa na odru. Na enem letošnjih folklornih festivalov, ki sem se ga udeležila, je hrvaška folklorna skupina načrtno ubrano zapela na začetku skupnega kosila, kot bi bilo to na odru. Tudi lani na festivalu Sosedje v Sloveniji je po zadnjem nastopu ob večerji hrvaška skupina stopila skupaj in za vse prisotne nastopajoče in organizatorje zapela *ladarke*. (Morda bi katera od slovenskih skupin recimo lahko imela pripravljene *kresnice*?) Slovenska skupina pa ne letos ne lani nič, niti ni imela naštudirane skupne pesmi, ki bi jo lahko, kadarkoli je to potrebno, zapeli ali glasbeniki kaj zaigrali. Še več: ena od dveh lani nastopajočih skupin se je takoj po nastopu preoblekla in brez besed odšla domov, navzoči tuji CIOFF® kolegi pa so spraševali, kaj je bila to za ena skupina, ki jim je bila všeč in bi jo morda povabili na svoj festival. Ti pristopi niso najboljši in je prav, da se jih najprej zavemo, če želimo kaj spremeniti. Pomembna so tudi večerna druženja. Velikokrat se zgodi, da takrat, ko dober organizator festivala omogoči večerna druženja, skupina vsaka zase tiči v svojem kotu ali v svojih sobah in se zabava po svoje. Ne le slovenske, tudi tuje skupine. Tudi od naše družabnosti je odvisno, kdo si nas bo spet želel kmalu videti in vse to so načini, da bi slovenske skupine prejele v bodočnosti več vabil. Pred kratkim sem se z Edom Revnom iz FS Mengeš pogovarjala o njihovi letošnji udeležbi na festivalu v Kolumbiji. Rekel mi je, da bi morali slovenski politiki vedeti, kakšen ambasador Slovenije je bila njihova skupina

tam, koliko pozornosti je požela ter kako posledično na vsakem gostovanju v tujini skupine v vlogi ambasadorjev svoje države nosijo veliko odgovornost. Več o tem upam da v naslednjem Biltenu. Vse naštetu so teme, ki bi jih bilo smiselno enkrat obravnavati na našem skupnem seminarju. Ko smo nazadnje pri ZLTSS v Šentvidu pri Stični organizirali brezplačen seminar, kako se pripraviti na turnejo in kakšne so obveznosti skupine po vrnitvi s turneje, je bil obisk slab, ZLTSS pa je imela s seminarjem stroške. Vsekakor vas pri ZLTSS prosimo, da skupine, ki odpotujete na festival preko nas, to tudi vidno in jasno napišete, pa naj bo to v časopisu ali pa na facebooku. To bo naši organizaciji pomagalo in vi ste del nje.

Jasno je, da so časi drugačni kot še v času, ko smo bili del Jugoslavije, ko je bilo udejstvovanje v folklorni skupini eden izmed redkih načinov, da smo lahko (poceni) odšli v tujino, vendar kolikor bomo sami verjeli v svojo ljubiteljsko dejavnost, jo imeli radi in spoštovali, tako bodo potem nanjo gledali tudi drugi. Zato stopimo skupaj, da se ne bo v Sloveniji več dogajalo, da recimo vpis *metliškega obredja* na Unescovo listo nesnovne kulturne dediščine traja nerazumno dolgo in da ga po desni prehitvajo ostale (nefolklorne) slovenske enote.

Za zaključek naj opišem svoj spomin na turnejo v poljskih Zakopanih s FS Emona leta 1992. Izven rednega programa festivala nam je vsem udeleženi folklorne skupine organizator dal besedilo in note poljske pesmi »Górole, górole, góralsko muzyka«. Slovenke smo pridno vadile dvoglasno petje, a se na tekmovanju v petju zmedle v intonaciji, tako da nam je na pomoč priskočil albanski harmonikar in nam dal intonacijo. V nadaljevanju je šlo, a zdelo se nam je, da so bile vse skupine boljše od nas. Na koncu smo zmagale me, z razlago, da smo edine zapele na ljudski način, vse ostale udeležence so pesem umetelno predelale. Naj bo to v razmislek.

Bilten zaradi na začetku navedenega v tem uvodniku nekoliko zamuja z izidom. Hvala vam za vse izrečene in predvsem napisane besede, ki mi bodo ostale za spomin, marsičesa od tega nisem vedela.

mag. Janja Ravnikar, predsednica ZLTSS

Govori na pogrebu dr. Bruna Ravnikarja

Moj ati ni maral črnine, niti vijoličnih sveč za na grob, na pogrebih pa si je v zadnjih vrstah spreveda z Vanjatom včasih pripovedoval vice.

V sredo mi je njegov bivši študent z Akademije, tudi sam glasbenik-folklorist, povedal tako: »Povej prosim, da je marsikdo imel pred Brunotom občutek strahospoštovanja, že skoraj neprijetnosti, ki je zgolj nerazumevanje in ne dovolj globoko poznavanje.«

Dragi moj ati, dovoli mi, da te predstavim kot Človeka. Ko sem se rodila, je zdravnik povedal, da boš moral skrb zame prevzeti ti. Vem, da se ti je s tem tvoje življenje obrnilo na glavo in takrat si tudi pustil vodenje vaj pri Emoni, da si se mi lahko posvetil. Kot se spomnim, si bil tudi zelo skrben sin svoji mami, ki je bila zadnja leta brez ene noge. Dedek je umrl, ko sem bila stara eno leto, vendar si vedno o njem govoril s tako ljubeznijo in spoštovanjem, da vaju je morala združevati res močna vez.

Po ločitvi vaju z mojo mamo so me dodelili tebi. Kar naenkrat si postal oče in mama obenem, kot si mi pred mnogo leti povedal. Naučil si se kuhati, likati, tudi na šivalni stroj si se naučil šivati. Z veliko odgovornostjo si skrbel zame. Te dni sem povedala Katji, da šele zdaj čutim, kako sva bila povezana. In mi je odvrnila: »Saj to smo vsi vedeli, samo ti ne.« Meta in Marjan sta ti pri vzgoji stala ob strani in ta prijateljska vez z njima je ostala do konca.

Zelo rad si imel hribe in gore in si prehodil celo slovensko planinsko transverzalo. Pozneje, ko sva hodila v hribe tudi skupaj, si povedal, da ti to pomaga pri tvoji astmi, da svoja dihala na čistem zraku očistiš in tako čez teden v nižinah nimaš večjih problemov z dihanjem. Nekoč si se ukvarjal tudi z mislijo, da bi študiral solo petje, vendar si povedal, da si moral opustiti to misel zaradi astme. Rad si imel gledališče in si bil v študentskih letih v ljubljanski Drami *lučkar*, opero pa si oboževal in znal veliko arij na pamet.

V svojih najstniških letih žal še nisem bila dovolj zrela za vse tvoje pobude, kot so bile na primer, da bi me naučil igranja na diatonično

harmoniko in me uvedel v predavanja kinetografije. Bilo pa je tako samoumevno, da sem, ko si bil ti kje v tujini, dvignila telefon organizatorjem tujega festivala in se sama kdaj zmenila za gostovanje naše skupine, kot sem to slišala narediti tebe.

Bil si marsikaj, pravi mali genij. Poleg vloge očeta in mame obenem si bil dober organizator, koreograf, pevec, glasbenik, plesalec, vodja vaj, radioamater, fizik, športnik, folklorist, hribolazec, brusil in lakiral si doma parket, tudi mizo, naredil zložljivo leseno klop na balkonu, tako mimogrede notranje okenske police, postoril vse, kar se je dotikalo elektro stroke – bil si popolni »multitask«. Tako da kot majhna nisem vedela, kaj si po poklicu in ko me je nek gospod nekoč vprašal, kaj je moj ati po poklicu, sem menda rekla: »Moj ati je frizer.« Ker si me tudi strigel. Zbiral si tudi s pomočjo znancev s celega sveta etikete s steklenic piva in iz tega je nastala prav lepa zbirka. Bil si znanstvenik in umetnik obenem, z bogatim notranjim svetom, ki ga na ven mnogokrat nisi kazal. Tvoji sošolci so mi ta teden povedali, kako uspešen si bil tudi na službenem področju, da si bil tudi tam na nekaterih področjih pionir. In da so te imeli radi.

Poleg svoje službe in vzporednih honorarnih predavanj na fakulteti si se z vsem svojim srcem posvetil folklori tako na jugoslovanski in pozneje slovenski kot na mednarodni ravni, kjer si bil pri vsem, česar si se lotil, uspešen. S folklornimi skupinami si hodil na turneje po svetu in imela sem srečo, da me nisi mogel pustiti same doma in si me moral jemati s sabo. Imela sem tudi srečo, da sem bila s tabo na terenu v koroških Selah v Rožu, kjer si zapisoval plese in glasbo in jih nato, kot vedno doslej, v obliki nove koreografije postavil na oder.

Bil si zelo dober folklorni koreograf do zadnjega. Še lani si na prigovarjanje Saša Šenčurjanom postavil čisto novo koreografijo in kot vedno zanjo napisal tudi glasbo. Imela sem srečo, da sem tvoje koreografije lahko izvajala, ker jih je bilo užitek plesati in peti.

Na mednarodnem področju si za svetovno folklorno organizacijo CIOFF® kot eden izmed desetih ustanovnih članov naredil zelo veliko, organiziral si tudi jugoslovanski CIOFF®, po osamosvojitvi slovenskega, ob tem si pomagal ustanoviti tudi CIOFF® Hrvaške, katerega častni član si postal.

Doživel si častljivo starost, a nič ne bi imela proti, če bi še ostal. Še lanskega maja smo skupaj v Sloveniji organizirali mednarodni folklorni festival *Sosedje*. Še lani junija si bil odličen slavnostni govornik na črnomaljskem Jurjevanju. Na letošnji Vuzemski ponedeljek smo bili še skupaj na placu v Metliki, kjer si bil med svojimi dolgoletnimi metliškimi prijatelji, ko so zavirali kolo. V tej Beli krajini, s katero si me z najlepšo slovensko folkloro in nošo okužil že od malega. Še pred dvema mesecema sva skupaj delala letno poročilo za CIOFF®, zadnji mesec pa te prvič v življenju delo za folkloro ni več zanimalo. Srečna sem, da smo lahko bili samo en mesec pred tvojim slovesom en teden ob morju v tebi ljubi Dalmaciji, s katero si me tudi okužil že od mojega prvega leta starosti, ko smo hodili na nama tako ljubi otoček Badija pri Korčuli, kjer si vsako leto na letni šoli folklore Jugoslavije predaval kinetografijo in smo se družili s folkloristi iz cele Jugoslavije. To je bilo tako bogastvo medsebojnih odnosov in izjemno sem ti hvaležna za to, da danes lahko vem, kaj je slovanska duša. Kot si mi čez leta rekel, da želiš, da grem na turnejo v Rusijo, da spoznam te dobre ljudi, ki so bili zate, predvsem v Sibiriji, nekaj posebnega.

Hvaležna sem neizmerno, da sem ti v tvojih zadnjih dneh tu na Zemlji lahko zrla v oči in se ti dober dan pred tvojim odhodom zahvalila, da si moj ati, ti pa si me prodorno pogledal in tvoja usta so se srečno razširila v nasmeh. Hvaležna sem, da sem se ti lahko zahvalila za vse, kar si naredil zame, ti povedala, da te imam rada. Zadnja leta sem se bala, da bom to priliko zamudila, ker je bilo takšno izražanje medsebojne naklonjenosti nama težje, ko sva bila dolga leta družina le midva. Očitno sva si znala ljubezen in naklonjenost izkazovati skozi folkloro.

Globoko hvaležna sem, da sem bila v petek skoraj 5 ur pri tebi in ti prepevala pesmi iz tvojih koreografij, da se je tvoje dihanje umirilo. Tokrat me nisi vprašal, kdaj naslednjič pridem. Prejšnje dni si mi po dveh urah rekel, naj grem domov, tokrat si mi pokimal, da želiš, da ostanem. Čez 8 ur si odšel ti.

Tadeja me je v soboto na Rožancih vprašala, če sem ponosna. In takrat sem šele doumela, kako ponosna sem nate. Predvsem na

tvoje nesebično ljubiteljsko delo za dobro ljudi, ki mi je v navdih in hvaležna sem, da sem ob tebi rasla v tem duhu.

Hvala za svet, ki si mi ga odkril in pokazal; toliko bi me lahko še naučil. Vse življenje sem premalo cenila tvoje delo. Zame je bilo samoumevno, da si tak in s tem sem rasla. Zadnje dni, ko prebiram naklonjena sporočila tvojih prijateljev in znancev, začnem šele razumeti, kakšno čast sem imela, da sem živela ob tebi in se učila in da si bil in si moj ati.

Mnogi so mi napisali, da si bil prijatelj in svetovalec pobud za različne folklorne festivale tudi v tujini. Malo je znano, da si nekoč delal tudi piranski festival. Bil si tudi oče mariborskega Folkarta, iz katerega se je razvil slavni Festival Lent.

Mnogi tvoji in najini CIOFF® prijatelji iz tujine so mi napisali, da so žalostni, da so izgubili dobrega, iskrenega, korektnega in poštenega prijatelja, ki je na svoj prijateljski način vedno širil prijetno vzdušje. Da so izgubili velikega človeka CIOFF®-a in svetovne kulture nasploh in velikega znanstvenika na področju ljudske tradicije, od katerega so se veliko naučili. Mnogi so te pohvalili kot odličnega učitelja. Da si pomagal tudi pri mednarodnih projektih, kot je recimo v francoskem Montoiru ustvariti Muzej tradicijske glasbe. Iz CIOFF® ZDA so mi pisali, da so v tvoj spomin posadili drevo.

Najbolj me je presenetilo, koliko italijanskih folkloristov mi je pisalo mnogo besed naklonjenosti in hvaležnosti. Spoznali so te, ko si pred nekaj leti nekako vzporedno z izdajo tvoje italijanske knjige o kineografiji imel za njihove folklorne skupine seminar.

Iz slovenskih logov so mi pisali, da si zelo veliko naredil za slovensko folkloro in ljudski ples ter glasbo. Da si bil velik mož slovenske in evropske folklorne dejavnosti, velik strokovnjak na več področjih in si živel za folkloro. Pionir, ki si postavil temelje za prodor slovenske folklore v svet in zaslužen za veliko gostovanj slovenskih folklornih skupin v tujini. In pobudnik vsega, kar je folklorni svet prineslo v Slovenijo. Da je tvoj prispevek pri ohranjanju slovenskega ljudskega izročila izjemen in nenadomestljiv in da ti je celotna slovenska folklorna srenja lahko hvaležna za tvoj izjemno bogat

prispevek doma in za uveljavitev v tujini. Da je svet izgubil velikega človeka, ki je za nas naredil toliko, da si niti predstavljati ne moremo.

Pišejo mi, kako si pomagal vodjem različnih folklornih skupin z navdihom, da niso obupali in so nadaljevali s svojim delom. Da si jim bil s svojim pristopom in strokovnim delom vedno v navdih. Iz vsepovednosti mi pišejo, da si bil zelo spoštovan človek.

Vedno si imel vse sistematično urejeno in zloženo in verjetno se bom potopila v svoj svet, ko bom urejala tvoje domače stvari in material. Na predlog Dragota sva se že odločila, da marsikaj tega rešiva pred pozabo.

Hvaležna sem vsem, ki so te imeli nesebično radi. Zame si in ostajaš moj ati, genij, spoštljiv in častitljiv, strog učitelj mnogih, pri čemer so ti leta začela dodajati vedno več mehkoče.

Naj ti bo vse dobro poplačano v tvojem nadaljnjem obstoju. Še se lahko srečava. Malo te bom še pustila na miru, da varno zaključiš svoj prehod, potem pa te prosim za vodstvo, navdih, znanje in pomoč pri svojem ljubiteljskem delu.

Z globoko ljubeznijo in spoštovanjem do tebe te pogrešam.

Tvoja Janja

Spoštovani dr. Ravnikar, dragi Bruno!

Ni še minilo mesec dni, ko sem svetoval mladi kolegici, naj se pri pripravi svoje seminarske naloge obrne nate, saj si bil s svojim bogatim znanjem, razgledanostjo in izkušnjami vedno pripravljen svetovati in pomagati. Vajino začeto sodelovanje pa se žal ni moglo nadaljevati. V soboto nas je, mnoge ravno pred odhodom na letni

koncert folklorne skupine Tine Rožanc, presenetila vest, da si nas za vedno zapustil.

Rodil si se v Ljubljani, 22. julija 1930, v Tobačni tovarni Ljubljana, ki ti je predstavljala mesto v mestu in kjer si preživel otroška leta brez tesnejšega stika z zunanjim svetom. Ta se ti je na široko odprl med šolanjem, ki si ga po zaključeni realni gimnaziji nadaljeval s študijem. Diplomiral si iz tehnične fizike na Filozofski fakulteti v Ljubljani, nato pa na Fakulteti za elektrotehniko magistriral in doktoriral iz sistemski ved. Opravljal si različne službe: bil si zaposlen na Inštitutu za elektrovezve, predaval si na Višji železničarski tehniški šoli in bil pozneje direktor te ustanove, za krajše obdobje si bil tehnični direktor Opere, nato pa prevzel vodenje razvoja v podjetju Iskra – Avtomatika. Kot honorarni izredni profesor si na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete in na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani dolga leta predaval predmet Glasbena akustika, nekaj časa pa tudi na podiplomskem študiju Glasbeno informatiko.

Bil si človek z veliko interesi, vedoželjen in poln energije. Vsega si se lotil temeljito, premišljeno, sistematično, študiozno in z veliko predanostjo; tako poklicnih izzivov in pedagoškega dela kakor tudi številnih ljubiteljskih aktivnosti. Naj izpostavim le tvoje veliko navdušenje nad radioamaterstvom, kjer si v vzpostavljanju zvez na mednarodnem tekmovanju železničarjev kar tri leta zapored zmagal v svetovnem merilu in s tem trajno osvojil sicer prehodni pokal.

Tvoje velike ljubezni pa so bile: glasba, ljudsko izročilo in ples. Sam si dejal, da ti je bilo to delno položeno že v zibel, saj sta oče in mati zelo rada prepevala ljudske pesmi, ti pa si kot otrok pel z njima in se jih od njiju veliko naučil. Pozneje si celo na tihem razmišljal o šolanju za pevca, vendar ti zdravje tega ni dopuščalo. Kot petleten otrok si že začel sodelovati v pevskem zboru pod vodstvom Pavla Rančigaja, ki te je leto za tem pričel poučevati še igranja na diatonično harmoniko in te vključil v harmonikarski orkester. Ta ti je na široko odprl svet glasbe in ti omogočil prve nastope na različnih odrih.

In prav harmonika te je popeljala v svet folklornih skupin, ki si mu ostal zvest vseskozi. »Začel sem kot muzikant,« si večkrat dejal, in

sicer v folklorni skupini sindikalnega društva Tobačne tovarne Ljubljana kmalu po 2. sv. vojni. »Ples me sprva sploh ni zanimal,« si rad dodal. Bilo je bolj naključje, da si za stavo odplesal solistični ples, z njim tudi nastopil in od takrat s plesom ostal povezan vse življenje. Postal si plesalec, se kmalu pridružil Folklorni skupini ŽKUD Tine Rožanc, kjer si pod vodstvom Marjana Kralja prvič spoznal, kako se kakovostno in sistematično izvajajo plesne vaje v folklorni skupini. Splet okoliščin, verjetno pa tudi tvoje ukvarjanje z atletiko v tistem času (med drugim si bil trener mladih atletov) je pripomoglo, da si prav ti nadaljeval delo Kralja in postal zelo uspešen vodja Folklorne skupine ŽKUD Tine Rožanc. Po dobrih petnajstih letih si skupino zapustil in ustanovil novo, z imenom Emona, kjer si bil dolgo umetniški vodja in gonilna sila vsega delovanja.

V tem času si začel v folklorno dejavnost uvajati ljudska glasbila. Kot fizika in akustika so te glasbila zelo zanimala, zato si jih preučeval, o tem objavil tudi nekaj znanstvenih in strokovnih člankov, številna glasbila, predvsem tista preprosta, v rekonstruirani obliki pa tudi sam izdelal. Posebno si se zavzel za uporabo diatonične harmonike, ki je takrat že skoraj povsem utonila v pozabo. To danes ob njeni vsesplošni priljubljenosti težko razumemo, vendar je bila prav tvoja zasluga, da so jo godci v folklornih skupinah začeli vse pogosteje uporabljati.

Bil si mnenja, da je mogoče napredovati le z nenehnim učenjem in s poglobljanjem znanja. Na večmesečnem izobraževanju v ZDA, ki je bilo v tistem času redkost, si se seznanil s teorijo informacij in kibernetiko, jo prenesel na domača tla in leta 1968 napisal prvi učbenik uporabne kibernetike v slovenščini. Naslednje leto si objavil že novo monografijo, ki si jo naslovil *Koreografija ljudskega plesa*. Teorijo informacij si želel uporabiti tudi pri analizi glasbe in to temo nato temeljito obdelal v magistrskem in doktorskem študiju. Nekateri izsledke in izkušnje s tega področja si leta 1999 objavil v monografiji *Osnove glasbene akustike in informatike* (leta 2001 je bila ponatisnjena), ki je nepogrešljiv učbenik in obvezno gradivo za študente in vse tiste, ki se želijo seznaniti s fizikalnimi temelji nastanka zvoka in glasbe ter delovanjem glasbil.

V folklornih krogih si morda najbolj prepoznaven kot strokovnjak za zapisovanje plesov s kinetografijo. Kot samouk si se tudi tega lotil s

tebi lastno temeljitostjo in zavzetostjo. Od začetne radovednosti, kako je mogoče zapisati gibanje telesa, si s poglobljenim študijem postal najvidnejši izvedenec za zapisovanje ljudskih plesov v Jugoslaviji, pa tudi zunaj njenih meja. Dolga leta si kinetografijo predaval na jugoslovanski poletni šoli folklorne na Badiji, pa tudi marsikje drugod. Tvoj leta 1980 izdan učbenik *Kinetografija*, v katerem je objavljenih tudi okoli 300 kinetogramov plesov iz Slovenije in drugih območij nekdanje Jugoslavije, je postal referenčna literatura, ki je kljub visoki nakladi kmalu pošla. Knjiga je nastajala v težkem obdobju tvojega življenja – posvetil si jo hčerki Janji. Nadaljevanje prizadevanj na tem področju predstavlja knjiga *Kinetografija, ples in gib* iz leta 2004, ki ji je leta 2020 sledila še v italijanščini objavljena knjiga *Cinetografia e ballo popolare*.

Svoje znanje in izkušnje si vseskozi nesebično posredoval drugim. Pri tem si bil izjemen pedagog, tako pri svojem profesorskem delu kot pri izvajanju številnih seminarjev na folklornem področju in drugod. Predavanja si znal narediti zanimiva in slušateljem nazorno približati različne tematike, tudi tiste z morebitnim zapletenim fizikalnim ozadjem. Izjemno je bilo tvoje delo v vlogi predsednika Odbora za folklorno dejavnost pri Zvezi kulturnih organizacij Slovenije. Zasnoval si izobraževanje za vodje folklornih skupin in vse od začetka sodeloval tudi pri izvedbi. Kmalu je preraslo v organizirano in sistematično izobraževanje na različnih področjih ljudskega izročila. Bil si pobudnik in gonilna sila glasila o folklornih aktivnostih, najprej z naslovom *Informator folklornih skupin*, od leta 1978 pa revije *Folklorist*, kjer si bil dolga leta glavni in odgovorni urednik ter pisec mnogih člankov.

Tvoje aktivnosti so bile vseskozi usmerjene tudi v predstavljanje folklornih skupin in ljudskega izročila čim širši javnosti; med drugim si bil pobudnik zdaj že uveljavljenega mednarodnega folklornega festivala Folkart na Festivalu Lent v Mariboru. Že leta 1970 si kot eden od ustanoviteljev mednarodnega komiteja za folklorne festivale – CIOFF® vso folklorno dejavnost tedanje Jugoslavije popeljal v mednarodni prostor. Po osamosvojitvi si ustanovil *Zvezo ljudskih tradicijskih skupin Slovenije*, bil predsednik strokovnega sveta te zveze, kot član ožjega vodstva CIOFF® pa med drugim še naprej za-

vzeto skrbel za mednarodno prepoznavnost slovenskih folklornih skupin.

Nikakor pa ne smemo spregledati tvojega terenskega zbiranja in raziskovanja. Slovenijo si prekriziral od Štajerske do Primorske, od Koroške in Gorenjske do Notranjske, Bloške planote in Ribniške doline, najraje in najpogosteje pa si obiskoval Belo krajino. Iz tvojih zapisov so nastale številne odrske postavitve za različne folklorne skupine. Pri tem pa je potrebno poudariti, da si za vse svoje koreografije sam pripravil glasbene priredbe. Še več, svoje koreografije si osmisli prav skozi glasbo, iz nje si izhajal in jo postavil za izhodišče plesu; kot bi hotel izpostaviti, da si začel 'kot muzikant'.

Za svoje delo si prejel številna priznanja in nagrade. Naj omenim le nekatere. Si dobitnik reda zaslug za narod s srebrno zvezdo v Jugoslaviji in prejemnik jubilejne zlate Maroltove značke za dolgoletno delo pri ohranjanju in negovanju slovenskega ljudskega izročila. Za pomembne dosežke ter za prispevek k prepoznavnosti mesta doma in v tujini si dobil plaketo glavnega mesta Ljubljana. Kot ustanovni član in dolgoletni aktivni sodelavec mednarodnega združenja CIOFF® si bil imenovan za častnega člana združenja. Prejel si najvišje občinsko priznanje, naziv častnega občana Občine Metlika, za pomembno in zaslužno delo v slovenski folklorni dejavnosti pa najvišje državno odlikovanje – častni znak svobode Republike Slovenije.

Dragi Bruno. Pri svojem delu si bil marljiv, metodičen in natančen, zavzet in načelen. Prepletel si svoje strokovno in znanstveno delo z ljubiteljsko dejavnostjo, na mnogih področjih oral ledino in postavil trdne temelje za prihodnje delovanje. Ogromno si nam zapustil, veliko si nam dal. Poznal sem te kot pravičnega in poštenega človeka, vsestranskega učitelja in mentorja ter svetlega vzornika. Zame si bil velik človek, bogatega znanja in širokega obzorja.

Počivaj v miru, spoštovani dr. Ravnikar.

dr. Drago Kunej

**»Vem za deželo lepo in belo,
kjer gnezdijo sanje mojih noči.
Vem za deželo lepo in belo,
kjer deklince imajo črne oči.**

**Vem za deželo lepo in belo,
kjer Jurij prežene zimo v pomlad.
Vem za deželo lepo in belo,
kjer breza si v Kolpi umiva obraz.«**

Spoštovani,

s temi verzi Tonija Gašperiča se danes poslavljamo od človeka, ki smo ga globoko cenili in spoštovali. Ob novici, da se je poslovil dr. Bruno Ravnikar, je bila prva misel premnogih, ki smo ga poznali: «Kako izjemen, plemenit človek – takšni ljudje so redki.»

In ko razmišljamo o njegovi prehojeni življenjski poti, se srečujemo z bogato vsebino njegovega življenja.

G. Ravnikar je bil več kot pol stoletja velik prijatelj Metlike in njen častni občan, doktor fizike, univerzitetni profesor ter specialist na področju akustike. Bil je dolgoletni član, plesalec in vodja plesnih folklornih skupin, utemeljitelj kinetografije ljudskih plesov, predavatelj in terenski raziskovalec, koreograf in pisec glasbenih priredb, ustanovni član mednarodnega združenja folklornih festivalov – CIOFF® ter prejemnik številnih nagrad in naslovov. V iskanju folklornih izročil je v zgodnjih sedemdesetih prepoznal izvirnost in posebnost izročila – Metliškega obredja. S svojo neposredno karizmo in spoštljivim odnosom do življenja in dela si je hitro pridobil zaupanje in naklonjenost belokranjskih folklornikov. Za Metliško folklorno skupino Ivan Navratil je napisal kar nekaj koreografij in glasbenih priredb. Dr. Ravnikar je vedno budno spremljal delovanje in nastope MFS in dobrohotno kritično reagiral na pomanjkljivo izvajanje programa. Njegove jasno izražene in pretehtane besede so bile vedno in povsod cenjene.

Po njegovi zaslugi so metliški folklorniki obredli velik del Evrope in bili ena prvih folklornih skupin v samostojni Sloveniji, ki je šla na

gostovanje v tujino. Prav čutiti je bilo, da je njegovo srce še posebno radostno zazvenelo, ko so se dolenski griči čez Gorjance prevesili v mehko belokranjsko pokrajino. Bilo je podobno nežnemu šelestenju brez, njegove misli so se nežno zlivale z mehko belokranjske duše, s Kolpo na eni in vinorodnimi pobočji na drugi strani naše občine. V naše kraje se je rad vračal vedno znova in znova.

Z veseljem je prihajal na folklorne nastope in koncerte, zaviranje kola na placu in ostala srečanja. S svojo ustvarjalnostjo, angažiranostjo in vsestranskostjo je pustil neizmeren pečat tako na območju občine Metlika in Bele krajine kot tudi v celotnem slovenskem prostoru in širše. V letu 2009 je prejel najvišje občinsko priznanje, naziv častnega občana Občine Metlika, in sicer za dolgoletno zavzeto delo ter sodelovanje z Metliško folklorno skupino Ivan Navratil in uspešen razvoj folklorne tako v Beli krajini kot Sloveniji. Ravnikarjevi plesni spleti so doprinesli k uspehu in prepoznavnosti Metliške folklorne skupine Ivan Navratil v Sloveniji in na tujem. Tudi uvrstitev Vuzemskih obrednih iger v register nesnovne kulturne dediščine Slovenije leta 2013 lahko pripišemo temu izjemnemu medsebojnemu sodelovanju, s katerim se je pomembno povečala prepoznavnost metliške občine. Kljub neštetim priznanjem, ki jih je bil deležen, in neštetim funkcijam, ki jih je opravljal, mu je največ pomenilo, da je na podlagi strokovnega sodelovanja stkal številna osebna prijateljstva in da je zaradi njegove neverjetne vztrajnosti slovenska folklorna prodrla v svet. Svoje navdušenje nad kulturnim udejstvovanjem in spoštovanjem tradicije je uspešno prenesel na hčerko. Na Janjo je bil več kot ponosen, usmerjal jo je in vzpodbujal ter jo v pogovorih z nami pogosto omenjal.

G. Bruno je za sabo pustil velik pečat. Spominjali se ga bomo kot izredno strokovnega, predanega, odločnega, natančnega in optimističnega prijatelja, ki se je zavedal, da je za našo prihodnost najpomembnejše sodelovanje, povezovanje in nenehno izobraževanje. S svojim obnašanjem, zamislimi in svetovljanstvom nam je predstavljal pomemben vzor.

Cenjeni dr. Ravnikar, v spominih nam ostajajo naša skupna srečanja, vaše široko srce, iskričnost vaših misli, predanost delu in vaša pozornost namenjena vsakemu izmed nas. Težko bomo pozabili vaš

svetel in živahen pogled, pogrešali bomo vašo družabnost in dolge pogovore z vami. Bili so neprecenljivi, saj ste bili temperamenten sogovornik, širokih pogledov in svetovnih nazorov.

Spoštovana Janja in sorodniki, ob izgubi vašega dragega očeta in svojca vam v imenu občank in občanov občine Metlika in v svojem osebnem imenu izrekam iskreno sožalje. Naj vaš spomin nanj preveva hvaležnost, da ste ga imeli in da vam je bilo podarjeno ob njem prejeti številne modrosti življenja.

Spoštovani g. Ravnikar, ne bomo se mogli več srečevati, toda z nami boste ostali še dolgo. Še dlje bodo ostala vaša dela, vaše razdajanje in vaš občutek za ljudi. Ostali boste globoko zasidrani v mislih naših folklornikov in naše lokalne skupnosti. Ostali boste naš učitelj. Kar ste v resnici bili vse življenje. Hvala vam. Hvala vam, da smo lahko bili vaši učenci in sopotniki. Počivajte v miru.

Martina Legan Janžekovič, županja Občine Metlika

***Je čas, ki daje in je čas, ki vzame.
Pravijo je čas, ki celi rane,
je tudi čas, ki nikdar ne mine,
ko zasanjaš se v spomine.***

Spoštovani Bruno, danes smo se zbrali, da se poslovimo od izjemnega umetnika, saj si nas s svojim talentom, ustvarjalnostjo in predanostjo navdihoval skozi leta. Tvoje slovo nas je prizadelo in za seboj pušča praznino.

Radi bi se ti zahvalili za vse, kar si nam s svojo neizmerno ljubeznijo in neustavljivo ustvarjalnostjo podaril.

Je že res, da boš sedaj vsak naš korak, vsak naš gib spremljal v tišini, ampak tvoje delo, tvoja ustvarjalnost, predanost ljudskemu izročilu bo živela naprej.

Bil se več kot le plesalec, umetniški vodja in utemeljitelj kinetografije ljudskih plesov. Bil si svetilnik na področju ljudske umetnosti, ki je zasijal z izjemno močjo. Tvoje delo je bilo prežeto z ljubeznijo do tradicije, a hkrati si ljudske plese prenesel v sodobnost in jih oživel in prilagodil za nove generacije.

V vsakem tvojem zapisu plesa, v vsaki noti tvojih glasbenih priredb, vsakič, ko bo katerikoli ljudski inštrument na novo zapel, vsakič, ko bomo zapeli ljudsko pesem, boš z nami.

Bruno, bil si človek, ki je svojo strast do ljudskega plesa, pesmi in ljudskih glasbil prenašal na druge s svojo osebnostjo in talentom. Kot pisec glasbenih priredb si svoje ideje prelil v melodije, ki izražajo pristnost in lepoto naše kulturne dediščine. Tvoje kreacije so nas navdihovale, očarale in nas povezovale skozi čas.

Bil si svetovalec in pedagog, ki je svoje bogato znanje in izkušnje delil z drugimi. Vedno si bil pripravljen prisluhniti, svetovati in spodbujati vse tiste, ki so želeli slediti tvojim stopinjam. Tvoja prisotnost je bila polna ljubezni do ljudske kulture.

Folklorna skupina Emona je pod tvojim vodstvom pričela ustvarjati pred 56 leti. In radi bi se ti zahvalili za vsa edinstvena doživetja, polna ponosa in veselja ob izvajanju tvojih koreografij in glasbenih priredb. Hvala, dal si nam ogromno. Vse, kar smo skupaj ustvarjali, pa doživljamo kot odgovornost in privilegij, da nadaljujemo to dragoceno dediščino.

Ob tvojem slovesu občutimo izgubo enega od največjih ljubiteljev in ambasadorjev naše ljudske umetnosti in kulturne dediščine.

Dragi Bruno, počivaj v miru, naj ti bo lahka tvoja slovenska zemlja. Mi pa se zavezuje, da bomo varovali tvoj spomin in nadaljevali tvoje delo.

Janja, v imenu Folklorne skupine Emona in svojem imenu izrekam iskreno sožalje tebi in tvojim bližnjim. Naj vas obdajajo ljubezen, sočutje in moč v tem času žalosti.

Za Folklorno skupino Emona zapisala in prebrala Elizabeta Tome

Dragi Bruno,

teško in z veliko žalostjo smo Rožanci sprejeli novico, ki se je kot blisk razširila med vsemi tvojimi prijatelji, simpatizerji in znanci, da si nas zapustil. Bili smo šokirani in globoko čustveno prizadeti in kako tudi ne.

Spoznali smo se v naših rosnih sedemnajstih, osemnajstih letih, ko smo prišli v društvo folkloristov, ki je delovalo pod okriljem Slovenskih – pravzaprav takrat še jugoslovanskih železnic. Bili smo željni plesa in druženja, ti, Bruno pa si nam uspel približati folkloro, katero smo vzljubili. Ne moremo in ne bomo pozabili, kako si bil pri tem temeljit. Naučil si nas natančnosti, bil pri tem zahteven in nam s tem dal najboljšo možno podlago za uspešnost. Hkrati pa si poskrbel, da so bila naša druženja vseskozi zanimiva in zabavna. Naša folklorna skupina je kar hitro začela gostovati po Sloveniji, kaj kmalu pa tudi v tujini.

Vmes se ti je v družini rodila hčerka Janja, kateri si bil predan oči. Mimogrede, privzgojil si ji ljubezen do folklore, jo v tej smeri spodbujal, tako da tudi ona nadaljuje tvoje delo. Leta 1967 si prenehal z delom pri Rožancu, vendar tvoj delovni duh ni mogel mirovati in si ustanovil novo folklorno skupino Emona, v kateri si nadaljeval in predajal svoje bogato znanje novi mladini.

Vendar vseeno nisi pozabil na nas Rožance. Ob praznovanju 45-letnice Železniške folklorne skupine si pripravil koreografijo in glasbeno priredbo za samostojno točko, ki smo jo na tem koncertu

uspešno odplesali tvoji nekdanji plesalci. Tako si ponovno v nas prebudil željo po plesu, da smo skupaj nadaljevali kot dodatni železničarski folkloristi z imenom Veterani. Postali smo opazna folklorna skupina, ki je imela tudi svoj ansambel, ti, Bruno pa si nam kar naprej ustvarjalno pripravljaval nove in nove koreografije in bil pri tem izredno uspešen. Tako da Rožanci še vedno nadaljujemo na bogatih znanjih tvojega plodnega ustvarjanja.

Vedno se te bomo spominjali z ljubeznijo in spoštovanjem!

Tvoji Rožanci (prebral Tone Jurečič)

V spomin Mirku Ramovšu (1935–2023)

Konec maja je mnoge presenetila vest, da se je od nas za vedno poslovil Mirko Ramovš, etnokoreolog in folklorist, upokojeni sodelavec Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, ki je bil hkrati z vsem srcem tudi folklornik, predvsem pa dolgoletni, ikonični umetniški vodja Akademске folklorne skupine France Marolt.

Mirko Ramovš, rojen 5. oktobra 1935, je svoje življenje posvetil raziskovanju in predstavljanju slovenskega ljudskega plesa, čeprav se je z njegovim raziskovanjem začel ukvarjati bolj po spletu okoliščin kot hotene, načrtne odločitve. Po maturi na klasični gimnaziji se je vpisal na slavistiko in po diplomi leta 1960 za dobrih pet let pristal v učiteljskem poklicu. Že kot študent se je pridružil AFS France Marolt, v njej najprej sodeloval kot plesalec, kmalu pa tudi kot pomočnik Marije Šuštar, ki je takrat vodila skupino. Leta 1965 je prevzel umetniško vodstvo folklorne skupine, ki mu je bilo zaupano vse do leta 2010. V Glasbenonarodopisnem inštitutu se je zaposlil leta 1966, ko se je upokojila njegova predhodnica Marija Šuštar, in to novo zaposlitev je Ramovš vzel kot svoje življenjsko poslanstvo. Tudi po upokojitvi leta 2003 je še vedno redno zahajal na inštitut in nadaljeval svoje delo. Tako je bilo vse do epidemičnih časov in s tem

povezanih omejitev, ki so grobo posegli v Ramovševo delovno rutino – ta poslej ni bila več enaka, obiski inštituta pa vse redkejši.

Mirko Ramovš je izdal devet monografskih publikacij. Njegova prva publikacija Slovenski narodni plesovi (1971) je bila skripta, namenjena udeležencem folklornega seminarja, ki je potekal v jugoslovenskem okviru. S knjigo Plesat me pelji: Plesno izročilo na Slovenskem (1980) smo dobili prvi pregled oblik ljudskega plesa na Slovenskem. Poznejša zbirka sedmih knjig s skupnim naslovom Polka je ukazana: Plesno izročilo na Slovenskem (1992–2000) pa je uspešen poskus izdaje zapisanih slovenskih ljudskih plesov iz inštitutskega arhiva. Zbirka predstavlja temeljno delo na področju etnokoreologije, saj gre za znanstvenokritično izdajo terenskega gradiva. Z uporabo kinetografije je zapisano plesno izročilo dosegljivo tudi mednarodni strokovni javnosti. S tem je Mirko Ramovš kot etnokoreolog opravil svoje življenjsko delo, hkrati pa omogočil vodjem številnih folklornih skupin dostop do gradiva, potrebnega za delovanje.

Poleg knjig Ramovševo raziskovalno delo zaznamujejo tudi številne posamezne študije, objavljene predvsem v znanstveni reviji Traditiones, ki so manj poznane med folklorniki. V sedemdesetih letih 20. stoletja je preučil in objavil študijo o potrkanem plesu, zbral je drobce pripovedovanj o skoraj pozabljenem romarskem vrtcu, ki je bil osnova za njegovo študijo, obravnaval je kolanje v Beli krajini in kritično ovrednotil Valvasorjevo etnokoreološko gradivo. V osemdesetih letih je v razpravah analiziral zibenšrit, prvi rej, ples med slovenskimi izseljenci. Iz devetdesetih let lahko beremo njegovo študijo mazurke, otroških iger in osemce. V tem časovnem obdobju so nastale tudi razprave o Štrekljevem prispevku k raziskovanju ljudskega plesa, o plesu v ljudskih pesmih in o plesnih pesmih na Slovenskem. Že v začetku novega tisočletja je v Traditiones objavil še razprave o porabskem plesnem izročilu, valčku, plesnih igradah odraslih in o preobrazbah ljudskega plesa, slednja je njegova edina študija, objavljena v angleščini.

Ramovševe raziskovalne poti so se pogosto srečevale in stapljale z umetniškim delovanjem. Terensko raziskovanje in priprava študij so pogosto dobile odsev v marsikateri tematski zasnovi letnega nastopa AFS France Marolt. Dobro poznavanje slovenskega izročila in

plesne tradicije se kaže v prefinjenosti in estetiki njegovih koreografij, saj mu poznavalci izročila ne moremo odrekati hkratne umetniške ustvarjalnosti in avtorskega pristopa k interpretaciji, ki pa je zavestno in hoteno ostajala v estetiki ljudskega. Ne le za 'svojo' AFS France Marolt, ustvarjal je tudi za druge folklorne skupine. Podpisal se je kot avtor koreografij, ki so jih izvajali v folklorni skupinah v Ljubljani (FS Tine Rožanc, FS Emona, FS COF) in drugih slovenskih krajih (npr. Bučevci, Celje, Gornji Senik, Koper, Kranj, Piran, Pišce, Ravne na Koroškem, Maribor, Novo mesto, Vinica) in krajih drugih republik Jugoslavije (npr. Karlovec, Pančevo, Novi Sad, Sarajevo, Slavonski Brod, Subotica, Trebinje, Zagreb, Zadar). Nenazadnje, kot koreograf je sodeloval s tremi profesionalnimi folklornimi ansambli v Jugoslaviji: s Kolom iz Beograda, z Ladom iz Zagreba in s Shoto iz Prištine.

Zaradi raziskovanja plesnega in glasbenega izročila je prehodil in prevozil Slovenijo in zamejska območja ter obogatil inštitutski arhiv. Tako danes 30 % enot, hranjenih v inštitutski zbirki ljudskih plesov, predstavljajo Ramovševi lastni zapisi plesov, poleg tega pa si je vedno prizadeval, da se je obseg zbirke večal tudi z zapisi drugih – različnih ljubiteljev, pa tudi inštitutskih sodelavcev. V zbirko, ki danes šteje 1129 enot in njen obseg ostaja nespremenjen od konca 20. stoletja, je Mirko Ramovš svoj prvi zapis prispeval po obisku Rezije ob pustu leta 1967 in zadnjega leta 1999. Hkrati pa je z objavami plesov v knjigah Polka je ukazana poskrbel, da je več kot polovica vseh zapisov iz zbirke dosegljiva čim širšemu krogu zainteresiranih.

Svoja spoznanja je Ramovš posredoval nazaj tudi na druge načine, ne le prek objav gradiva in neposrednega udejstvovanja kot koreograf. Pripravil je skoraj 100 radijskih oddaj o slovenskem plesnem in pesemskem izročilu za različne radijske postaje, televizijski gledalci pa ga poznajo kot scenarista serije 28 oddaj Slovenski ljudski plesi, ki jih je v sodelovanju z režiserko Marijo Šeme Baričević pripravil za Televizijo Ljubljana med letoma 1976 in 1996. Ko je leta 2010 nastal prvi DVD s posnetki oziroma prikazi plesov iz knjig Polka je ukazana in vse do zadnjega DVD, ki je izšel leta 2022, je Mirko Ramovš sodeloval pri nastanku tega učnega video gradiva z

izborom plesov, pogosto pa tudi kot scenarist in strokovni svetovalec.

Poleg tega je Mirko Ramovš deloval tudi kot predavatelj. Predaval je na Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje in na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Od leta 1966 do razpada Jugoslavije je bil stalni predavatelj za slovenske ljudske ples na Mednarodni ljetni školi folklor na Badiji pri Korčuli, hkrati pa je vrsto let predaval na seminarjih za vodje folklornih skupin, ki jih je organizirala Zveza kulturnih organizacij Slovenije (ZKOS), pozneje Sklad za ljubiteljsko kulturno dejavnost (SLKD) oziroma današnji Javni sklad za kulturno dejavnost (JSKD). Deloval je v mnogih programskih in strokovnih odborih: sodeloval je pri Prazničnih dnevih slovenske folklore (prvič organizirani 1979), bil je med pobudniki državnega Srečanja z ljudskimi pevci, godci in plesalci (prvič organizirano 1973), vrsto let je aktivno sodeloval z organizatorji Beltinskega festivala. Sodeloval je pri reviji Folklorist (član uredniškega odbora 1983–1986) in tudi pri reviji Folklornik (član uredniškega odbora 2005–2016). Pomembno je vplival na delovanje folklornih skupin, ko sta bila svetovalec za področje folklornih skupin v ljubiteljski kulturi Meta Benčina (1984–2003) in pozneje Bojan Knific (2003–2013). A tudi pozneje, še v mandatu 2020–2022, je bil predsednik strokovne komisije za folklorno dejavnost pri JSKD.

Za svoje delo je Mirko Ramovš prejel številne nagrade. Naj izpostavim le najvidnejše: za knjigo Plesat me pelji je prejel nagrado Kidričevega sklada (1981), Zveza kulturnih organizacij Slovenije mu je podelila Maroltovo plaketo (1984), za umetniške predstavitve slovenskega ljudskega plesa je prejel Župančičevo nagrado (1989), za življenjsko delo na področju raziskovanja in revitalizacije slovenskega plesnega izročila je prejel Murkovo priznanje Slovenskega etnološkega društva (1996), za življenjsko delo na področju ljudskega plesa je prejel častni znak svobode Republike Slovenije (1998), za znanstveno delo na področju etnokoreologije zlati znak ZRC SAZU (2001) in najvišjo državno nagrado na področju znanosti – Zoisovo nagrado za življenjsko delo na področju etnokoreologije (2002), za raziskovanje glasbenega in plesnega izročila pa Štrekljevo nagrado (2009). A bolj kot nagrade je cenil pristno naklonjenost številnih

članov folklornih skupin in priznanje vseh tistih, ki se zavedajo in iščejo lepoto v samobitnosti estetike slovenskega plesnega izročila.

dr. Rebeka Kunej

2. mednarodni folklorni festival Sosedje / beim Nachbarn

Med 26. in 28. majem letos je potekal 2. mednarodni folklorni festival *Sosedje* (nekoč *Alpe-Adria*), po lanski slovenski ZLTSS organizaciji tokrat v avstrijskem Bruck an der Mur, poimenovan po nemško *Festival beim Nachbarn*. Festivala so se udeležile skupine iz Slovenije, Hrvaške, Madžarske in domača avstrijska skupina *Rossecker* iz Bruck an der Mur, ki je bila tudi organizatorica festivala. Italijanska skupina je tik pred zdajci udeležbo na festivalu zaradi poplav v Italiji morala odpovedati. Madžari so tudi letos želeli izsiliti precej povečano udeležbo svoje skupine s preko 40 udeležencev in jim je to uspelo, tudi na račun tega, da italijanske skupine ni bilo. Lani so storili isto, vendar se s tem pri ZLTSS nismo strinjali in nazadnje madžarske skupine ni bilo. Ko smo na novo ustanovili ta festival, smo vse štiri nacionalne sekcije CIOFF® podpisale dogovor, ki med drugim pove, da je največje število udeležencev iz posamezne države 30. Prvotni predlog je bil 35, vendar smo Slovenci zaradi financ uspeli zmanjšati ta predlog na 30.

Slovenijo je zastopala FS Sava iz Kranja, Hrvate KUD Tena iz Dakovega, Madžare pa FS Kapuvár iz istoimenskega kraja. Spanje je bilo organizirano v hotelu. V petek zvečer je bil v centru Brucka organiziran skupni nastop. V soboto po zajtrku se je vodja folklorne skupine, ki je organizirala festival, zelo potrudil z delavnico učenja avstrijskih plesov. Hrvaška skupina se je z organizatorjem domenila, da bodo nato učenje hrvaških plesov izvedli tudi oni in za vse ljubitelje hrvaške folklorne in drmanja je bilo to odlično, a žal zelo kratko, ker se je organizator odločil, da se je potrebno odpeljati na kosilo in po njem na ogled bližnjega gradu Kapfenberg s predstavo

ptic roparic. Zvečer so skupine zopet nastopale v centru mesta. V nedeljo zjutraj je sledila skupna udeležba pri maši in vsaka izmed skupin je med mašo nastopila s kratkim programom, po maši pa zopet nastopila na trgu v centru mesta, ko se je festival zaključil.

Za skupno druženje je bilo poskrbljeno, bolje kot pri nas lani, ko so nas pomoči v Dijaškem domu Kranj ves čas opozarjali, da moramo biti tiho. Osvetlitev odra pa je bila tokrat taka, da so bili bolj osvetljeni gledalci kot plesalci. Tu bi veljalo narediti spremembo na bolje. Kot tudi pri dejstvu, da so bili glasbeniki od plesalcev ločeni tako, da so stali na svojem odru, oddaljeni od plesalcev približno 15–20 metrov. Gledalcev je bilo vsak dan bolj malo, približno tako kot pri nas in veljalo bi skupaj razmisliti, kaj narediti, da bi se obisk festivala *Sosedje* v vseh sodelujočih državah povečal.

Naj še poudarim, da kljub podpisanemu sporazumu Avstrijci še do danes niso plačali potnih stroškov po teritoriju Avstrije, kot je to pravilo CIOFF®-a. So se pa pri organizaciji potrudili in skupinam omogočili prijeten vikend.

mag. Janja Ravnikar, predsednica ZLTSS

45 let prepletanja FS ISKRAEMECO

V začetku letošnjega leta smo folklorniki in folklornice folklorne skupine ISKRAEMECO poleg rednih obveznosti večino pozornosti usmerili v ustvarjanje in realizacijo koncerta ob 45-letnici delovanja skupine. Cilj koncerta je bil gledalcem kar najširše predstaviti kulturno raznolikost naše dežele. Umetniški in strokovni vodja Jože Šenk je skupaj z ostalimi mentorji plesnih skupin, vokalne in glasbene skupine strnil glave in s pomočjo Vandrovca, ki ga je upodobil odlični Sebastijan Sajovic, smo ustvarili nepozabno prepletanje po Sloveniji, ki odmeva še danes. Vandrali smo z Gorenjske proti Primorski, Beli krajini, si prepevali čez zeleno goro v Prekmurje, Goričko, čez neskončne ravnine s pogledom na zrelo žito prišli do Štajerske, uživali ob zvokih tambur, violin, klarinetov, kitar, nepogrešljive

harmonike in na koncu igrivo prišli nazaj v domače gorenjske kraje. Prepletali smo ne samo kraje, ampak cele generacije plesalcev, pevcev in glasbenikov, na kar smo še posebej ponosni. Vandrov'c je skozi obiskane kraje nase nizal oblačila in bil na koncu »prou faj'n ugvantan«. No, srce je pustil pri lepi deklini z rdečo rutko, ki ga zagotovo skrbno čuva. Seveda nismo pozabili na primorsko sol, slovenski domači kruh, rujno štajersko kapljico in dišeči gorenjski nagelj.

Članom folklorne skupine ISKRAEMECO so bila po koncertu podeljena Maroltova priznanja in značke za 5, 10, 15 let ter častne Maroltove značke za 30 in več let aktivnega delovanja v kulturi. Od JSKD RS OI Kranj je ob 45-letnem jubileju Kulturno društvo Folklorna skupina ISKRAEMECO Kranj prejelo tudi Jubilejno priznanje sklada, kar si štejemo v veliko čast in ponos.

Na tej točki bi se radi zahvalili vsem, ki nas spremljate in skupaj z nami skrbite, da kultura in ljudsko izročilo živita naprej. Mi uživamo ob njunem ustvarjanju na vseh nastopih in predstavah in obljubimo, da se bomo v tej smeri trudili naprej. Prihajajoči dogodki, kjer nas lahko vidite:

- turneja Rimini;
- turneja Francija;
- 15-letnica »Zoisovih dni« (Zoisovi dnevi so ena od naših tradicionalno kulturnih prireditvev, ki združujejo tako zgodovinska dejstva kot sodobno kulturno in družabno umetnost);
- »Kr' petek je« – sodelovanje na prireditvi na Glavnem trgu v Kranju;
- »Pozdrav poletju« – sodelovanje na prireditvi na Glavnem trgu v Kranju;
- tradicionalno soorganiziramo tridnevno prireditev »Naaaj dan« v Predosljah, Vas z razgledom in druge projekte.

*Folklor*a je ples, je glasba, je pesem, je igra, je zabava, je prijateljstvo, je še več: ohranjanje kulturne dediščine, ki se prenaša iz rod v rod.

Ana Valant, vodja in mentorica Vokalne skupine ISKRAEMECO

FD Val Piran: Dobrih 60

Začetki folklorne dejavnosti v Piranu segajo v leto 1961 in v petek, 19. maja 2023 so v lepo napolnjeni veliki dvorani Avditorija Portorož praznovali svojih »Dobrih 60«. Koncert ob obletnici je bil namreč zaradi preteklih epidemioloških razmer preložen.

Da so Valovci res imeli dobrih 60 let, smo se lahko prepričali tudi na tokratnem koncertu, ki so ga posrečeno naslovili »Dobrih 60«. S svojim programom so se predstavile vse aktivne sekcije društva, poleg vodilne skupine še skupina senior, pevska skupina in glasbena skupina. Folklorna skupina Val Piran je v vseh teh letih sodelovala na več kot 30 gostovanjih v tujini, poleg tega pa od leta 2003 tudi sama organizira mednarodni folklorni festival MIFF v Piranu, tako da jo lahko z gotovostjo štejemo ne samo za najstarejšo, ampak tudi za najbolj aktivno skupino v slovenskem Primorju.

Spored, ki ga je zasnovala umetniška vodja skupine Nina Luša, nas je v klasični maniri popeljal od istrskih plesov v izvedbi seniorjev (odrška postavitev: Zaplula je barčica moja, avtor in vodja: Antun Jeger), preko gorenjskih plesov Domna Pipana, kostelskih plesov Andreja Butine, štajerskih plesov Mirka Ramovša ter nazaj do Istre Davorja Jermana. Program so s pesmimi teh pokrajin lepo popestrili pevci njihove pevske skupine v različnih zasedbah, za konec pa so nam zaigrali tudi vsi sodelujoči glasbeniki, tako da smo domov odšli z značilno istrsko vižo v ušesih, poskrbeli pa so tudi, da nismo odšli ne lačni ne žejni.

Večer je potekal v prijetnem, mediteransko sproščenem vzdušju, k čemur so poleg mlade voditeljice Lie Luša pripomogli tudi vmesni video inserti, ki so predstavili nekatere najbolj zanimive prigode iz folklornega življenja Valovcev, ki sedaj dejansko obsegajo že več generacij. Ob koncu so bile večini nastopajočih podeljene tudi jubilejne Maroltove značke, častno priznanje je prejel harmonikar Ivan Šekoranja za več kot 40 let igranja pri folklorni skupini. Posebno priznanje je v imenu ZLTSS folklornemu društvu Val Piran ob jubileju podelila tudi predsednica mag. Janja Ravnikar.

Valovcem čestitamo ob jubileju in jim korajžno kličemo: še na mnoga leta!

Tomaz Gantar

Zgoraj: dr. Bruno Ravnikar na Jurjevanju v Črnomlju junija 2022 (foto: Jani Pavlin). Spodaj: Mirko Ramovš v Ljubljani februar 2016 (izsek iz svet. spleta – <https://www.vzajemnost.si/clanek/172885/ko-je-konjicek-tudi-poklic>)